

kreec de afgoderij allengs haar uitgewerkten vorm, en werd het afgodsbeeld vanzelf onmisbaar. Wat men zich in menscheelijken vorm voorstelde, kon immers ook in menscheelijken vorm worden afgebeeld. Zoo zijn de volken tot hun uitgewerkte stelsels van beeldendienst gekomen, gelijk wij er zelf toe zouden gekomen zijn, zoo geen hooger licht ons beschenen had. Zelfs ging men tenslotte tot diervergodding over. Altoos in dezelfde lijn. Er waren toch machten die een onpersoonlijk karakter droegen, en die in geen menscheelijken vorm voor te stellen waren. Vandaar dat ook Israël in de woestijn een oogenblik zich neerboog voor het gouden kalf; een vorm van vereering aan den Apidienst, den dienst van den Sier in Egypte, ontleend.

Dr. A. K.

VAN HET LIDEN ONZES HEEREN.

III.

"Mijn begrafenij."

Want als zij dese zelf op mijn lichaam gegoten heeft, zoo heeft zij het gedaan tot eene voorbereiding van mijne begrafenis. Matth. 26 : 12.

Niet zoo onnatuurlijk dringt zich bij het inleven in het lijden onzes Heeren telkens de voorstelling aan ons op, alsof de gevoeligheid voor het lijden bij Jezus veel minder sprak dan bij ons. Een held heeft en siddert niet, als het doodsgewaar hem nadert. Gemeenlijk is de vrouw gevoeliger voor leed dan de man, het kind meer dan de oudere in jaren. En Jezus was niet alleen de Leeuw uit Juda's stam, maar werd ook in zijn lijden, als zelf God, gedragen door zijn Goddelijke kracht. Al werd ons ook Jezus' gevoel vaak pijnlijk aangedaan, aanstonds kwam hij die aandoening weer te boven, en schreed voort, steeds dieper lijden tegemoet, om het te majestueuser te overwinnen. Na dingen we, wat het eindresultaat betreft, hier niets op af. Jezus is nooit bezweken, hij triomfeerde altoos, wat leed hem ook trof. Maar vergeet niet, Jezus is in het Woord niet alleen de Leeuw die overwint, maar ook het Lam dat ter slachting wordt geleid. Goddelijke kracht werkte in hem, maar in de gestaltenisse Gods zijnde, had hij zich-zelf vernietigd en vernederd, en was den menschen gelijk geworden. Het wesenlijk menscheelijken in Jezus moogt ge daarom nooit achter zijn Godheid schuil doen gaan. Al wat we aan het echt menscheelijken in Jezus te kort doet, vermindert het effect van zijn lijden ter zaligheid. En daarom, geheel menscheelijk moet ge u in het lijden van uw Koning indenken. En doet ge dit, dan leert toch reeds onder menschen de ervaring, hoe het menscheelijk gevoel te sner reageert, hoe edeler zijn menscheelijke natuur in aanleg en ontwikkeling is. Dit bedoelt niet, dat ook wie van grover natuur is, niet zeer gevoelig kan aangedaan worden; zelfs breekt het gevoel bij wek van aard is, licht in onbedwingbare tranen uit; maar de aandoening gaat bij zulk-een spoediger over, omdat ze niet vlijnde zoo diep. Moet ge nu wel aannemen, dat nooit in wien ook, uit een vrouw geboren, de menscheelijke natuur teederder en sner zich gelden deed dan in 'n Heiland, dan voel ge zelf, hoe ongerijmd 't zou zijn, aan Jezus zekere mate van onaandoenlijkheid toe te kennen, en het u voor te stellen als zijn Goddelijke natuur de gevoeligheid van zijn menscheelijke natuur afstompte. Dit geldt ook van zijn lichamelijke lijden. Elke geestelag die hem striemde, elke doorn die zijn hoofd verwondde, elke nagel die hem door hand of voet werd gedreven, moet Jezus schier nog sterker hebben aangegrepen dan ze den gevoeligste onder ons zou aandoen. Reeds op den weg naar Golgotha stortte hij met zijn kruis ter aarde, en aan het kruis gaf hij den geest lang eer zijne medekruislingen stierven. Maar het geldt sterker nog van de kwetsing van Jezus' gevoel in zijn innerlijk leven. Uiterst gevoelig was Jezus naar het lichaam, maar veel aandoenlijker nog naar zijn innerlijke gewaardiging. Hoe edeler 's menschen natuur is, en hoe hooger ze staat, des te gevoeliger wordt ze aangedaan door wat haar krenkt. En van wie kon dat sterker gelden dan van uw Jezus?

Nu ontmoette Jezus op zijn lijdensweg, vooral op 't laatste, zoo bijna nimmer iets dat hem vriendelijke aandeel. Wie in bange spanning worstelt en onder zijn leed schier bezwijkt, wordt zoo verrassend gesteund en getroost door elke lijdensmitting, die hem tegemoet treedt. Een vriendelijk woord is dan olie in de wonde der ziel. En dit nu juist is Jezus in zijn laatste gang op den lijdensweg zoo bijna niet ten goede gekomen. Eenigzins van de vrouwen die hem beklagden bij zijn gang van Gabbata naar Golgotha. Ten deele van Simon van Cyrene die zijn kruis overnam. En dan van de vrouw die hem te Bethanie zalfde. Zelfs het komen van Maria bij het Kruis gaf haar meer dan voor Jezus. En voor het overige was het rusteloos stoot op stoot, die hem werd toegebracht, om zelfs in zijn bitterst zijdelijken zijn innerlijk leed nog te verwarren.

Ge ziet dan ook te Bethanie, hoe dankbaar Jezus het liefdebetoon van de vrouw met de alabasterflesch aanvaardt. Ge voelt hoe dit optreden van die vrouw Jezus goed heeft gedaan, en voor hem een zielsverkwikking is geweest. Zelfs was Jezus door de daad van die vrouw zoo diep getroffen, dat hij de heugenis van haar liefdebetoon aan heel zijn Kerk in de komende eeuwen op 't harte bond. "Voorwaar, voorwaar zeg ik u, al waar dit Evangelie in de gehele wereld zal gepredikt worden, zal ook tot haar gedachtenis gesproken worden." Is het niet de volheid van 't gemoed, die zich in deze sterke betuiging uitpreekt, en voel ge aan die sterke uiting niet, hoe goed Jezus juist in die bange dagen de daad van die vrouw gedaan heeft? Ze was voor Jezus een verkwikking, een vertroosting, een verschatting van leed op zijn donkeren weg. Zoo sterk zelfs grijpt dit liefdebetoon op dat oogenblik Jezus aan, dat hij er een genadige beschikking van zijn Vader in cert. Natuurlijk, die vrouw dacht niet aan Jezus' begrafenis. Die vrouw trad slechts binnen om aan Jezus een cerebetoen te doen, en dat deed men, en doet men nog, in het Oosten door iemands hoofd met een kostelijke zalfolie te besprengen. Maar al dacht die vrouw er niet aan, Jezus zag 't er in, als van zijn Vader hem toekomende, en bij de gedachten des doods die hem vervulden, neemt hij die zalving op als een voorbereiding van zijn begrafenis. Een geschenk van zijn God, dat hem met zijn sterven verzoent,

ja reeds over dit sterven heen, en hem doet denken aan zijn begrafenis. Toch werd hem zelfs dit soete oogenblik nog vergald, vergald door zijn eigen jongeren. Ze bestraften die vrouw, in plaats van haar te danken voor wat ze aan hun Meester deed. "Had niet die zalf kunnen verkocht worden, en de prijs den armen gegeven?" Natuurlijk krenkte dit zeggen Jezus, maar juist tegenover die krenking trad de daad van die vrouw, of liever nog Gods bestel in het doen van die vrouw, voor Jezus in te lieflijker licht. Het was zijn God die hem vertroostte.

Jezus legt er zoo nadruk op: „ter voorbereiding van mijn begrafenis". Een zielsuiting waar tweeërlei in school, en dat Jezus zijn einde voelde naderen, en dat hij den schrik voelde van het indalen in het graf; en die beide grepen Jezus veel sterker aan dan ooit leed den martelaar bestormde. Bij ons, onheilighen die we zijn, hoort de dood, maar voor den Heiligen was de dood, en vooral het graf, een macht die geheel tegen zijn onzondige natuur indruishte. Ge merkt dan ook, hoe uw Jezus, op een oogenblik dat niemand van zijn omgeving aan zijn sterven dacht, geheel met die gedachte vervuld was; ja, hoe diep Jezus reeds vooruit in het naderend einde inleefde. *Mijn begrafenis!* Het toont u, hoe Jezus zichzelf reeds als prooi van den dood voor ogen zag, en nu inleefde in het oogenblik, dat ze zijn onzijdig lichaam ten grave zouden uitdragen. Niet eerst op Golgotha is dit lijden des doods Jezus toegekomen, hij stierf er hij stierf in de worsteling van zijn eigen hart.

In dit hart van Jezus was een eigen wereld, gelijk wij ons dit nauwelijks kunnen indenken. Hij giste niet maar, doch wist hoe 't alles toe zou gaan. Op wat oogenblik het zou komen, door wie, op wat wijs en hoe 't af zou loopen. Jezus zag zijn sterven, en zag zijn begrafenis nog eer de bende in Gethsemane de hand aan hem sloeg. Al wat Jezus leed heeft hij tweemaal geleden. Straks in de werkelijkheid, maar vooraf in zijn innerlijk besef, in de klare bewustheid van zijn hart. Jezus onderging zijn lijden niet in overmoed, niet in hooghartige bravoure, zoals soms de misdadiger den dood op het schavot trotseert. Hij zette wat kwam niet van zich, hij zette er zich niet overheen. Hij zocht geen afleiding, om het uit het bewustzijn te bannen. Juist omgekeerd wilde Jezus al wat hem te wachten stond, diep en ten volle doorworstelen, en doorworstelde het daarom vooraf in zijn hart.

En onder dit alles is hij alleen met zijn God. Zijn jongeren breken telkens de gemeenschap met zijn zieleleven af. Ze verstaan hem niet en kwetsen hem zelfs opnieuw met hun roepen over het verkwiste geld. Zelfs die vrouw begreep Jezus niet. Ook zij dacht aan Jezus sterven niet. Alleen haar liefdebetoon op zulk een oogenblik deed Jezus goed. Maar de druppel olie in de wonde van zijn hart, kwam hem ook nu van zijn Vader. Die had 't aan die vrouw in het hart gegeven, om Jezus het hoofd met haar heerlijke nardus te salven, en Jezus verstond die bestiering van zijn God, en zag er de zalving voor zijn begrafenis in. En dit ontspande, dit vertroostte, dit verkwikte hem bij zijn innerlijk swoegen. Van alles verlaten, maar in de salige gemeenschap met zijn Vader besloten, voelt hij den sterfensmoed in zich opleven. Het ging naar het Kruis, en dan kwam de Begrafenis, en dan zou het leed geleden zijn. En voor die Begrafenis voelde Jezus zich nu al door zijn Vader gewijld, door wat die vrouw, zonder het zelf te weten, aan Jezus deed.

Dr. A. K.

PRO REGE

DOOR

Dr. A. KUYPER.

Van dit premiewerk voor abonne's op „De Heraut" (waarop de intekening gesloten is) verscheen deel I, dat thans aan alle intekenaren, die 2 kwartaal-betalingen ad 1.25 per ex. voldeden, is toegezonden. De eerste termijn voor deel II vervalt 31 Maart 1911. Inzending van het dan verschuldigde bedrag wordt gaarne tegemoet gezien. Bij de intekenaren, die ons geen postwissel zenden, zal later met verhooging van 6 cents voor dispositiekosten worden beschikt.

Veel intekenaren verzoeken ons losse banden verkrijgbaar te stellen of blijken de volgende deelen gebonden te willen ontvangen. Ten einde aan dit verlangen tegemoet te komen zullen verkrijgbaar gesteld worden linnen banden en banden met lederen rug en hoeken. Een stel van 3 losse linnen banden kost 1.80, een stel van 3 losse halflederen banden 3.30. Na inzending van het bedrag volgt toezending van losse banden bij de verschijning van deel III.

Wenscht men deel II en deel III ingebonden te ontvangen, dan zenden wij een lossen band voor deel I en volgen de beide volgende deelen gebonden. In dat geval zende men ons 2.40 voor linnen banden, of 4.20 voor halflederen banden.

Duidelijke opgave van wat men verlangt en toezending van het daarvoor verschuldigde bedrag worden gaarne spoedig ingewacht.

Adm. DE HERAUT.

Maart 1911.

Amsterdam, 10 Maart 1911.

Het voorstel van den Kerkeraad van Zaandam in zake de opleidingskwestie, dat we een vorig maal mededeelden, was vergezeld van de volgende toelichting:

Eerwaarde Broeders!

De Raad der Gereformeerde Kerk te Zaandam neemt de vrijheid ter Uwer kennis te brengen, dat hij heeft besloten het navolgende

voorstel in te dienen bij de e.k. vergadering van de Gereformeerde Kerken der Classis Haarlem.

De Raad der Gereformeerde Kerk te Zaandam, stelt voor aan de vergadering van de Gereformeerde Kerken der Classis Haarlem het navolgende voorstel te brengen ter Particuliere Synode:

1. De Gereformeerde Kerken van Noord-Holland in Particuliere Synode vergaderd te overtuigd, dat het ten zeerste in het belang der Gereformeerde Kerken zal zijn om eenheid te brengen in de opleiding tot den dienst des Woords,

en van oordeel, dat die eenheid kan verkregen worden door de beide thans bestaande inrichtingen met behoud van beider zelfstandigheid te doen samenwerken — stelt aan de Generale Synode voor te dezer zake zoo mogelijk eene regeling te treffen, waarbij:

1. Beide Inrichtingen met behoud van beider zelfstandigheid gevestigd worden op eenzelfde plaats.

2. Het zeggenschap en toezicht der Kerken bij beide inrichtingen blijft gelijk het thans is.

3. Beide Inrichtingen samenwerken in dezer voege:

a. dat de Theol. Faculteit door haar wetenschappelijk onderwijs in de Theologie hare studenten die algemeene vorming geeft, die noodig is voor elk Gereformeerd Theoloog;

b. dat de Theologische School door haar wetenschappelijk onderwijs in de Theologie hare studenten die bijzondere vorming geeft, die noodig is voor den dienaar des Woords in de Gereformeerde Kerken;

c. en dat bij de vaststelling van de series lectionum en van de vereischten der examina bij elk der beide inrichtingen hierna rekening wordt gehouden:

4. De studiegang aldus wordt ingericht:

a. dat na de toelating tot de theologische lessen de studie in normale gevallen omstreeks vier jaren duurt;

b. dat door de studenten der Theol. Faculteit, na omstreeks tweejarige studie, het semie candidaats-examen en na omstreeks driejarige studie het candidaats-examen kan worden afgelegd;

c. dat de studenten der Theol. School, tot wier lessen niemand wordt toegelaten, dan die met goed gevolg het semi-candidaats-examen in de Theol. Faculteit heeft afgelegd, en beantwoordt aan het bepaalde in Art. 10, eerste al. van het Reglement voor de Theol. School, minstens twee jaren de college's der Theol. School zullen volgen;

d. dat het laatste examen aan de Theol. School, waartoe niemand wordt toegelaten, dan die met goed gevolg het candidaats-examen in de Theol. Faculteit heeft afgelegd, den graad verleent van proponent tot den dienst des Woords;

e. en dat de studenten der Theol. Faculteit, die ook zijn ingeschreven als student aan de Theol. School, zijn vrijgesteld van het betalen van collegegelden aan de Vrije Universiteit.

5. Aan de Prof. der Theol. School het geven van één of meer lessen in de Theol. Faculteit kan worden opgedragen en omgekeerd aan de Professoren der Theol. Faculteit het geven van één of meer lessen aan de Theol. School.

6. Aan de Theol. Faculteit de gelegenheid openblijft om het doctoraat in de Theologie te behalen en aan de Theol. School, zoo spoedig als dit behoorlijk kan geschieden, een leerstoel voor Zending en Evangelisatie wordt gevestigd.

7. De kerkelijke examina gewijzigd worden in dezer voege, dat aan den graad van PropONENT tot den dienst des Woords het recht der beroepbaarheid tot den dienst des Woords in de Gereformeerde Kerken is verbonden, zoodat het gewone praeparatoir-examen vervalt,

en dat bij het proponens-examen steeds ten minste drie curatoren der Kerken tegenwoordig zijn, die daarbij het recht van veto hebben".

Tot dit voorstel zijn wij gekomen, omdat het naar ons oordeel ten zeerste in het belang onzer Kerken zou zijn, indien de opleidingskwestie, zij het dan ook niet principieel dan toch praktisch, tot eene oplossing kon worden gebracht.

De thans bestaande tweeërlei opleiding bestendigt in onze Kerken tweeërlei strooming, geeft dikwijls aanleiding tot verdeeldheid en wantrouwen en doet aan de opleiding zelf schade ook door vermindering van veler belangstelling en liefde.

Al de voorstellen, die sinds 1892 zijn gedaan om tot eenheid van opleiding te komen, hoe verschillend ook, zochten die eenheid door ineenstemming van de Theol. School met de Theol. Facult., maar hebben niet tot het gewenste resultaat geleid. Het schijnt dus wel, dat eene bevredigende oplossing in deze richting moeilijk is te vinden.

Dit deed bij ons de gedachte rijzen, dat er misschien eene praktische oplossing zou zijn te verkrijgen door beide inrichtingen met behoud van b. i. d. zelfstandigheid te doen samenwerken.

Van die gedachte gaat ons voorstel uit. Het spreekt van zelf, dat dit voorstel slechts enkele punten aanveert, en niet een volledig uitgewerkte plan.

Mocht, wat wij aanbieden, in de Kerken bijval vinden, dan zullen deze punten natuurlijk nadere uitwerking behoeven en zal voorts te dezer zake een wel omschreven contact tusschen de Kerken en de Vereeniging voor Hooger Onderwijs moeten worden aangeaan.

Om te komen tot samenwerking van beide inrichtingen is het allereerst noodig, dat beide worden gevestigd op eenzelfde plaats.

Wellicht zou het 't beste zijn, dat hiervoer noch Kampen noch Amsterdam werd gekozen. Met het oog echter op de zeer kostbare kliniek die de Vereeniging voor Christ. verzorging van Krankzinnigen te Amsterdam heeft gevestigd en het contract, dat deze Vereeniging aanging met de Vrije Universiteit, zal het wel ondoenlijk zijn, om de Vrije Universiteit te verlaten.

Uit een finantieel oogpunt is er daarentegen weinig bezwaar om de Theol. School te verplaatsen naar Amsterdam, omdat men gemakkelijk de noodige lokalen kan huren of met de Vrije Universiteit voor het gebruik harer gebouwen een accord kan sluiten.

Zullen beide inrichtingen met behoud van beider zelfstandigheid tot samenwerking komen, dan behoort in de tweede plaats te worden vastgesteld, dat de Kerken het zeggenschap over hun eigen inrichting volledig behouden, terwijl het toezicht der Kerken op de Theol. Facult. kan blijven, soover dit tans is geregeld.

Eventuele samenwerking eischt ten dezer geene verandering. In de derde plaats zal het dan noodig zijn, dat er een nauwkeurig bepaalde verdeling van arbeid worde getroffen.

Naar onze eenparige overtuiging kan die verdeling gevonden worden in de richting, die in ons voorstel is aangewezen. De Theol. Faculteit staat in dienst der Theol. wetenschap. Zij heeft de Geref. Theologie, en geeft

door haar onderwijs aan haar studenten die algemeene vorming, die elk Gereformeerd Theoloog, en dus ook de aanstaande dienaars des Woords in de Geref. Kerken, noodig heeft. Maar zij laat het aan de Theol. School over, dat deze door haar onderwijs hare studenten nader bekwamt en hun die bijzondere vorming geeft, die noodig is voor den dienaar des Woords in onze Kerken.

De Theol. School staat geheel in dienst der Kerken. Zij stelt zich ten doel door haar onderwijs hare studenten voor te bereiden voor den ambtelijken dienst. Maar zij laat de algemeene vorming over aan de Theol. Faculteit.

Natuurlijk zal dan bij elk der beide inrichtingen bij de vaststelling van de series lectionum en de vereischten der examina hierna rekening moeten worden gehouden.

Elk der beide inrichtingen blijft vrij haar series naar eigen goedvinden vast te stellen, maar houdt daarbij toch haar eigen doel in het oog.

Zoo zouden enkele vakken zoals Encyclopedie en de historische vakken wellicht geheel aan de Theol. Faculteit kunnen worden overgelaten, en omgekeerd al de vakken, die rechtstreeks de uitoefening van het ambt betreffen, geheel aan de Theol. School.

De uitleggende en dogmatologische vakken zouden dan misschien aan beide inrichtingen worden onderwezen, maar dan toch op zeer onderscheidene wijze wat methode en doel betreft.

Het spreekt echter vanzelf, dat de nadere bepaling der arbeidsverdeling hier niet kan worden gegeven. Maar wel komt het ons voor, dat met wat goeden wil ten dezer zeer wel een accord is te treffen.

Ten vierde is het noodig, dat ook de studiegang wordt geregeld. Ons voorstel heeft getracht zich zoo nauw mogelijk aan te sluiten aan de tegenwoordige praktijk.

De regeling, zoals wij die voorstellen, biedt het voordeel, dat elk die lange den gewonen weg tot den dienst des Woords in onze Kerken komt, het onderwijs van beide inrichtingen zal genieten; dat de student niet beduidend zal verlengd wordt; dat het onderwijs der Theol. School het onderwijs der Theol. Faculteit veronderstelt en zich daarbij aansluit; dat de tijd voor het volgen der lessen aan elk der beide inrichtingen slechts weinig wordt bekort; dat aan de praktische vorming voor den dienst des Woords meer zorg kan worden besteed; dat het eindexamen der Theol. School den graad verleent van proponent tot den dienst des Woords en dat de opbrengst der collegegelden voor geen van beide inrichtingen beduidend zal verminderen.

Deze regeling is overigens voor onderscheidene wijzigingen vatbaar.

In de vijfde plaats komt het ons zeer gewenscht voor om de gelegenheid te openen, dat aan de Professoren van beide inrichtingen over en weer het geven van eenige lessen kan opgedragen worden.

Wellicht zal daardoor de uitvoering van ons voorstel in de praktijk aanmerkelijk worden vergemaklijkt.

Voorts soeën het ons toe, dat het misschien wel eenige aanbeveling kan verdienen in verband met de oplossing der opleidingskwestie ook nog een paar andere zaken nader te regelen, n.l. het onderwijs in de missionaire vakken en de Kerkelijke examina.

Deze beide punten, onder sub. 6—7 in ons voorstel genoemd, vormen echter slechts een aanhangsel, dat desgewenscht ook kan vervallen.

Toch meenen we, dat het niet geheel overbodig is te bepalen, dat alleen aan de Theol. Facult. de gelegenheid openstaat om te doctoreren in de Theologie, en dat het zeer gewenscht zou zijn aan de Theol. School een leerstoel voor de Zending en de Evangelisatie te openen. Omzigt staat in het teken van Zending en Evangelisatie. Tot nu toe is aan de beide inrichtingen daaraan, naar het ons toelicht, te weinig aandacht gewijd, zoodat het wel aanbeveling zou verdienen om, zoo spoedig als dit behoorlijk zal kunnen geschieden, hiervoer een leerstoel te stichten, ook opdat het onderwijs tot voorbereiding van het examen in art. 4 der Zendingorde genoemd, aan de Theol. School moogte kunnen worden gegeven.

En wat de Kerkelijke examina betreft, verdient het misschien overweging om het gewone praeparatoir-examen te laten vervallen en aan het eindexamen der Theol. School het recht te verbinden, om te mogen staan naar de beroeping tot den dienst des Woords in onze Kerken.

Hierdoor zou niet alleen de Theol. School haar karakter als eigen inrichting der Kerken des te meer openbaren, maar zou ook tevens aan de studenten eene vergoeding zijn gegeven voor het langer moeten volgen der colleges, gelijk de aanneming van dit voorstel zou meebrengen.

Mits het eindexamen aan de Theol. School afgenomen wordt in tegenwoordigheid van eenige curatoren der Kerken, die daarbij het recht van veto hebben, wil het ons voorkomen, dat tegen afschaffing van het gewone praeparatoir-examen geen overwegend bezwaar bestaat, wijl het peremptoer examen toch blijft en de Kerken zelf dus blijven beslissen over de toelating tot den dienst des Woords.

Met dit korte woord van toelichting bevelen wij dit voorstel in Uwe overweging aan. Ongetwijfeld is het gemakkelijk genoeg op dit voorstel velerlei aanmerking te maken, gelijk trouwens steeds het geval is bij elk compromis.

Maar de vraag is of, met wat goeden wil van weerszijden, het striktelijk de opleidingskwestie in de richting van ons voorstel niet zou zijn weg te nemen. Die vraag wenschen we aan Uwe oordeel te onderwerpen.

Ook aan onze z.g. Kerkelijke bladen is van dit voorstel kennis gegeven, met verzoek evenwel om het voorloopig niet te bespreken, maar eerst de Kerken zelf te laten oordeelen.

Mocht gij met ons van oordeel zijn, dat in de richting van ons voorstel eene praktische oplossing der opleidingskwestie zou zijn te vinden, dan verzoeken wij U dringend dit voorstel te steunen en het te brengen op de vergadering Uwer Classis.

Met broederlijke en heilbede, De Raad der Geref. Kerk te Zaandam

Namens hen, W. BREUKELAAR, A. Praeses, J. A. DE VRIES, A. Scriba.

Zaandam, 13 Febr. 1911.

Voor oningewijden is dit voorstel ietwat plotseling uit de lucht komen vallen en kan de vraag allicht opkomen, wat Zaandam's Kerkeraad bewogen heeft dit voorstel bij de Kerken aanhangig te maken.

Zonder indiscreet te zijn, mag wel medegedeeld worden, nu toch eenmaal een tip van den sluier is opgelicht, dat dit voorstel de vrucht is van onderling overleg tusschen

verschillende predikanten in onze Kerken. Er is eerst over de wenschelijkheid van een zoodanig voorstel briefwisseling gevoerd en daarna heeft een vergadering te Utrecht plaats gevonden, waar het voorstel goed-gekeurd is. De Kerkeraad van Zaandam nam het toen over, om het langs kerkelijken weg op de Synode te brengen.

Blijkbaar is het de bedoeling geweest van de voorstellers, dat dit plan geheel uit den boezem der Kerken zou opkomen, en noch de Hoogleraren te Kampen noch die te Amsterdam zijn vooraf om advies gevraagd. Eerst toen het plan vaststond, zijn enkele broeders naar de Hoogleraren te Kampen en te Amsterdam toegegaan, om hun het voorstel mede te deelen, voordat het publiek werd. Deze mededeeling is echter persoonlijk geschied en het spreekt wel vanzelf, dat een oordeel over dit voorstel eerst kan gegeven worden, nadat de hoogleraren gezamenlijk en in college van gedachten hebben gewisseld. Uit de publicatie van het voorstel, waartoe de voorstellers formeel natuurlijk volkomen gerechtigd waren, mag dus niet worden afgeleid, dat er bij de genoemde hoogleraren tegen dit voorstel geen enkel bezwaar zou bestaan. De hoogleraren te Kampen hebben reeds publiek gemeld, dat zij, hoezeer de eenheid van opleiding een zeer gewenschte zaak achtende, toch de indiening van dit voorstel op kerkelijke vergaderingen en de publicering ervan in de pers ernstig meenden te moeten ontraden. En de Theologische faculteit van de Vrije Universiteit heeft zelfs nog geen gelegenheid gehad over het voorstel te beraadslagen.

Over de vraag, of het niet wenschelijker ware geweest, dat de voorstellers eerst hadden afgewacht, wat het advies was van de bij dit plan zoo nauw betrokken colleges, zullen we niet uitweiden. Het voorstel is eenmaal bij de Kerken ingediend, en na-pleiten over deze quaestie zou niet veel baten. Voorzover de hoogleraren individueel of als college het noodig achten de Kerken van advies te dienen, zullen ze dit wel doen, en in elk geval zullen ze op de Synode tegenwoordig zijn om daar hun meening te zeggen. Alleen houde men wel in het oog, dat deze zaak niet alleen de zaak der Kerken is, maar evenzeer van de Vereeniging voor Hooger Onderwijs.

Over de Theologische School te Kampen hebben de Kerken volle zeggenschap; zij kunnen de School verplaatsen naar Amsterdam, nieuwe regelen stellen voor de toelating tot de School, voor den duur der studie, voor de vakken en de examens. Maar voorzover deze regeling ook wijzigingen ten gevolge zou hebben in het contract met de Vrije Universiteit, kan de Synode hierover niet alleen beslissen, maar zal ook de Vereeniging voor Hooger Onderwijs daaraan haar goedkeuring moeten hechten. Natuurlijk is dit ook door de voorstellers niet anders bedoeld; maar het is toch goed, dit nog eens duidelijk uit te spreken, om elk misverstand te voorkomen.

Of het voorts mogelijk zal wezen, dat, naar den wensch der voorstellers, de pers zich geheel van bespreking van dit voorstel onthoudt, betwijfelen we. Zeker heeft de ervaring geleerd, dat publieke bespreking in de pers kwaad kan doen, wanneer allerlei kerkelijke hartstochten worden wakker geroepen, waardoor een *sakelijk oordeel* over een aanhangig voorstel onmogelijk wordt gemaakt. Maar al zijn we voor dit gevaar niet blind, ook hier geldt *abusus non tollit usum*, en heel de pers mag niet aan banden gelegd, om wat een enkel orgaan misdeed. De pers heeft nu eenmaal de roeping, om de publieke opinie voor te lichten, en deze roeping mag ze niet prijsgeven. En hierbij gaat het niet alleen om de vrijheid der pers, maar evenzeer om het welbegrepen belang der Kerken zelf. Want de voorstelling, alsof de Kerken dan alleen geheel vrij en zelfstandig zouden kunnen oordeelen, wanneer de pers zich maar stil hield, is toch zeker niet juist. Om een zelfstandig oordeel te kunnen vormen, is in de eerste plaats noodig, dat door publieke bespreking de voor- en nadeelen van een voorstel, de principiele lijnen, waarlangs het zich beweegt, en de praktische gevolgen in het licht worden gesteld.

Natuurlijk heeft de pers, zoolang een voorstel nog in wording is en de voorbereidende arbeid van de daartoe aangewezen commissie nog niet is afgelopen, naar onze overtuiging zekere discretie in acht te nemen. Maar een voorstel, dat publiek is gemaakt en waarover het oordeel der Kerken wordt gevraagd, behoort ook publiek te worden besproken.

Wat het voorstel zelf aangaat, is het niet onduidelijk langs welke lijn het zich beweegt. Bij de laatste Synode te Amsterdam was, nadat het verband tusschen de Kerken en de Theologische faculteit, behoorlijk was geregeld, de eenparige wensch uitgesproken, dat er ook een nauwer verband mocht ontstaan tusschen de Theologische faculteit der Vrije Universiteit en de Theologische school, en als eerste stap daartoe werd aan Curatoren der School de opdracht gegeven om met de Hoogleraren te Kampen de Kerken van advies te dienen over de vraag, of het niet mogelijk was de school naar Amsterdam te verplaatsen.

Hoeveel sympathie dit voorstel echter op de Synode ontmoette, het bleek na de Synode al spoedig, dat het op ernstige tegenkanting stuitte van hen, die voor het zelfstandig bestaan der School ijverden. Eenzijdig meende men, dat het leven der School bedreigd zou worden, wanneer de School naast de Universiteit en als 't ware in haar schaduw kwam te staan, en anderszijds oordeelde men, dat de groote kosten en bezwaren aan deze verplaatsing verbonden, niet genoegzaam opgewogen werden door het nut eener verplaatsing *sonder meer*. Vandaar dat Curatoren en Professoren meenden zulk een verplaatsing der school aan de

Kerken te geen nader de Vrije U

Het lag e ontwikkelin ontworpen de verplaa samenwerki Theologisch Ze hebben maakt van door Ds. S

is geworden der Theolo pathie was het plan hi gen volkom behouden; zeggenschap Universitei over de The maar dat gezocht, dat worden het gen te volg zouden hebb

de Universi wetenschap de School geven methe Het voordeel van beide i en dat niet currentie tu werd verme geen versch worden tuss

van de Univ Hoe uitlo mocht schijn praktische be geacht. Het de studenten loopen, dubi allegen en a betalen. De daarmede s dat het de denten zich hebben aan studenten in gering is en tekort aan onze overtu geweest, de verzwaren. I delijke criti voorbaar no het en voor Universiteit

Het thans dam's Kerke deze practis Het laat de school pas gische studie één jaar pa laat het voor sommige vak faculteit en gische schoo een zekere i zou wezen.

zouden de eerste jaren gedurende d de Theologi Voorts zouden candidaats-e wat practisc stulten zou, i het candida logische schu pontenexam baar stelde.

zou worden over en weer wat geen ge kunnen geve

Ongetwijfe zeer ingrijpe ander karak tische bezwa Sikkeld daard deel uit den om reeds eer over het vo der een uit ginselen, wa paedagogisch de orde k wezen; mag practischen z

We waardeer broeders d alle mislukki een poging tusschen de Theologische niets zal on vrucht van Zwolte een waarmede a eenigen. Oa en te Amst rassende uitl Synode te i catie voorts minst betoek torie wordet van deze qu

Voor Ingekomen dank ontvan Klundert / 2 WelGeb. Hee van den Hee Nogmaals i Kootwijk.

1. N. A. Geref. Kerk i LEVEN EN ST 1911. Den 19en